

FM: Patēriņa cenas turpina samazināties

Publicēts: 18.12.2020.

[Jaunami](#)

Vidējais patēriņa cenu līmenis 2020. gada novembrī bija par 0,3% zemāks nekā oktobrī, bet salīdzinājumā ar pērnā gada novembri patēriņa cenas samazinājās par 0,7%, liecina jaunākie Centrālās statistikas pārvaldes dati. Kopumā preču cenas gada griezumā samazinājās par 1,6%, ko lielā mērā ietekmēja degvielas, gāzes, siltumenerģijas, kā arī apģērbi un apavu cenu kritums. Pakalpojumu cenas turpināja palielināties un gada griezumā bija par 1,4% augstākas. Pakalpojumu cenu kāpumu veicināja veselības aprūpes, izglītības, ēdināšanas, kā arī atpūtas un kultūras pakalpojumu cenu pieaugums. Deflācija Latvijā ir fiksēta jau ceturto mēnesi pēc kārtas, bet, ja neņem vērā cenu kāpumu šā gada jūlijā, ko lielā mērā noteica straujāks pārtikas cenu pieaugums, deflācija vērojama jau kopš šā gada maija.

Vidējo patēriņa cenu kritumu noteica gan ārējie, gan iekšējie faktori, tomēr abos gadījumos cenu kritums ir saistīts ar COVID-19 pandēmijas izraisītajām sekām. Pandēmijas dēļ visā pasaulē būtiski ir samazinājusies ekonomiskā aktivitāte un pieprasījums pēc energoresursiem. Tādējādi naftas cena šā gada aprīlī būtiski samazinājās, sasniedzot zemāko līmeni pēdējo 20 gadu periodā. Lai arī naftas cenas pasaules biržās kopš pandēmijas sākuma ir vairāk nekā dubultājušās, tās aizvien ir zemākas nekā pērn, līdz ar to zemais naftas cenu līmenis turpina ietekmēt degvielas, gāzes un siltumenerģijas cenas arī Latvijā.

Attiecībā uz pakalpojumu sektoru jāsecina, ka, lai arī pakalpojumu cenas turpina palielināties, tomēr vidējais cenu pieaugums ir gandrīz divas reizes zemāks nekā pērn un šā gada sākumā, kad vēl nebija jūtama COVID-19 negatīvā ietekme. Pakalpojumu cenu pieauguma mazināšanās ir saistīta ar ārkārtējās situācijas izsludināšanu gan Latvijā, gan pārējās pasaules valstīs un ieviestajiem pasākumiem cīņai pret koronavīrusa izplatību. Tādējādi ir mazinājies pieprasījums pēc ceļošanas, ēdināšanas, kultūras un izmitināšanas pakalpojumiem. Kopumā 2020. gada 11 mēnešos patēriņa cenas Latvijā bija par 0,3% augstākas nekā attiecīgajā periodā iepriekšējā gadā.

Līdzīgi kā iepriekšējos mēnešos, kad Latvijā bija fiksēta deflācija, arī novembrī lielāko devumu patēriņa cenu kritumā noteica degvielas cenu samazinājums par 13,9% salīdzinājumā ar pagājušā gada attiecīgo mēnesi, tādējādi samazinot vidējo patēriņa cenu līmeni par 0,8 procentpunktiem. Decembra sākumā naftas cena sasniedza augstāko līmeni kopš pandēmijas sākuma un pašreiz Brent markas jēlnaftas cena pietuvojas 50 ASV dolāriem par barelu. Ziņas par izstrādāto COVID-19 vakcinu un atsevišķu valstu plāniem sākt iedzīvotāju vakcinēšanu jau šogad uzlaboja investoru konfidenci, un jau vairākas nedēļas naftas cena uzrāda noturīgu izaugsmi. Turpmākā naftas cenu dinamika lielā mērā būs atkarīga no COVID-19 izplatības ātruma un vakcinēšanas rezultātiem pasaulē. Sagaidāms, ka arī decembrī un nākamā gada pirmajos mēnešos degvielas cenas Latvijā būs zemākas, vērtējot to gada griezumā.

Būtisks jēlnaftas cenu samazinājums ietekmēja ne tikai degvielas, bet arī citu energoresursu cenas. Tā gāzes cena šā gada novembrī bija par 12,1% zemāka nekā pirms gada. Savukārt siltumenerģijas cenas samazinājās par 12,3%. Vairāki siltumenerģijas uzņēmumi paziņojuši par siltumenerģijas tarifa samazināšanu līdz ar naftas cenu kritumu. Piemēram, AS Rīgas Siltums kopš šā gada sākuma jau četras reizes ir samazinājis siltumenerģijas tarifus. Savukārt šā gada decembrī AS Rīgas Siltums vēlreiz pārskatīja siltumenerģijas tarifus, šoreiz tos palielinot. Taču pārskatītais tarifs ir aizvien zemāks nekā iepriekšējā gadā, tādējādi siltumenerģijas cena turpinās samazināties, lai arī ne tik strauji kā šā gada novembrī.

Cenu kritums vērojams arī elektroenerģijai, kas šā gada novembrī bija par 2,9% lētāka nekā pirms gada. Cenu kritumu noteica elektroenerģijas patēriņa kritums zemākas ekonomiskās aktivitātes dēļ ārkārtējās situācijas laikā. Svarīgi atzīmēt, ka lētāka gāze, siltumenerģija un elektroenerģija, kam ir liels īpatsvars tieši mazāk turīgo iedzīvotāju patēriņā, pašreizējos pandēmijas apstākļos ir vērtējami pozitīvi, jo mazina iedzīvotāju ikmēneša izmaksas.

Robežu slēgšana un ārvalstu tūristu skaita būtisks kritums negatīvi ietekmēja to pakalpojumu cenu dinamiku, kas izteikti bija orientēti uz ārvalstu tūristiem. Izmitināšanas pakalpojumu cenas šā gada novembrī samazinājās par 8,4%. Arī ires tirgu, kurā toni galvenokārt nosaka aktivitāte Rīgā, ietekmēja pandēmijas ierobežojošie pasākumi. Mazāks pieprasījums pēc ires dzīvokļiem Vecrīgā un Rīgas centrā, ko izīrē galvenokārt ārvalstu viesi, mazināja mājokļa ires cenu par 3,6%. Jāatzīmē, ka iebrūcošo ārvalstu tūristu skaits Latvijā laika periodā no marta līdz septembrim bija par 66% mazāks nekā attiecīgā periodā iepriekšējā gadā. Ieviestie drošības pasākumi COVID-19 vīrusa izplatības mazināšanai ietekmēja ne tikai iebrūcošo tūristu skaitu no ārvalstīm, bet ierobežoja arī Latvijas iedzīvotāju iespēju doties uz ārvalstīm. Tādējādi pasažieru aviopārvadājumu cena šā gada novembrī arī būtiski samazinājās par 15,2% .

Patēriņa cenu dinamika Latvijā kopumā seko eirozonas valstu tendencēm. Novembrī vidējais eirozonas harmonizētā patēriņa cenu indekss bija zemāks par 0,3% salīdzinājumā ar pērnā gada atbilstošo periodu, kamēr vidēji 11 mēnešos cenu līmenis bija par 0,3% augstāks. Patērētāju inflācijas gaidas Latvijā divus mēnešus pēc kārtas samazinās, novembrī sasniedzot šā gada aprīļa un maija līmeni, kad bija pirmais pandēmijas vilnis. Tāpat novembrī samazinājās arī uzņēmēju un mājsaimniecību sentimenta noskaņojums, it īpaši pakalpojumu sektorā un mazumtirdzniecībā, ko var skaidrot ar straujāku COVID-19 vīrusa izplatību un atkārtotu ārkārtējās situācijas izsludināšanu. Situācija ar COVID-19 Latvijā attīstās dinamiski, un šā gada rudenī un ziemā vīrusa izplatība ir straujāka nekā pavasarī. Tajā pašā laikā ziņas par vakcīnas izstrādi ievieš optimismu par situācijas uzlabošanos nākamajā gadā. Tāpēc Latvijā vidējā termiņā deflācija nedraud. Dati par pamatinflāciju Latvijā jeb cenu izmaiņas, kas raksturo ekonomisko attīstību tieši valsts iekšienē, liecina, ka pamatinflācija šā gada 11 mēnešos bija par 1,2% augstāka nekā 2019. gada attiecīgajā periodā.

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-paterina-cenas-turpina-samazinaties>